

കേരള സർക്കാർ

സംഗ്രഹം

തദ്ദേശവാസികൾ വകുപ്പ്-നബാർഡിന്റെ സഹായത്തോടെയുള്ള സമ്പൂർണ്ണ ഭാരിയേ നിർമ്മാർജ്ജനയജ്ഞത്തം - കുടുംബശ്രീ പദ്ധതി - അംഗീകരിച്ച് ഉത്തരവ് പുറപ്പെട്ടു വിക്രൂതി.

തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ (ബി) വകുപ്പ്
സ.ഉ.(എം.എസ്)നം.240/97/തഭവ.
തീയതി, തിരുവനന്തപുരം 29.10.97

ഉത്തരവ്

കേരളത്തിലെ പബ്ലിക് ജനവിഭാഗങ്ങളുടെ ഭാരിയേലുകൾക്കെതിരായി അവരുടെ പക്ഷാളിത്തത്തോടെ മിത്യുകയം അടിസ്ഥാനമാക്കി വായ്പാ സ്വന്തക്രൂം ലഭ്യമാക്കാൻ ഒരു നയപരിപാടി കുടുംബശ്രീ എന്ന പേരിൽ പ്രഖ്യാ പിച്ചിരുന്നു.

2. കുടുംബശ്രീ പദ്ധതിയുടെ പ്രധാന ഉദ്ദേശ്യലക്ഷ്യങ്ങൾ താഴെ വിവരിക്കുവായാണ്.
  1. പബ്ലിക് കുടുംബങ്ങളെ പദ്ധതിയിൽ വിവരിക്കുന്ന പോവർട്ടി ഇൻഡൈക്ടർ (Poverty Index) ന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ അവരുടെ സമു ഹത്തിൽ നിന്ന് അവർ തന്നെ തെരഞ്ഞെടുക്കുക.
  2. സമൂഹ വികസന സംബന്ധിച്ച സംഘടിപ്പിച്ച് (സി.ഡി.എസ്) പബ്ലിക് സ്റ്റേറ്റീക്കർക്ക് അധികാരം നൽകുക വഴി ഉൽപ്പാദനക്ഷമതയും കാര്യശേഷിയും പോഷിപ്പിക്കുന്നതിനായി അവരെ പ്രാപ്തരാക്കുക.
  3. വായ്പയും നികുപ്പുപവും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുക വഴി സി.ഡി.എസ് നെ വളർത്തി അതിനെ സാധ്യകളുടെ ഒരു അന്തര്പച്ചാർക്ക് ബാധായി പ്രവർത്തിപ്പിക്കുക.
  4. സ്വയംതൊഴിൽ പദ്ധതിയിൽ കൂടി അവരുടെ വരുമാനം വർദ്ധിപ്പിക്കുക.
  5. ഏല്ലാ പബ്ലിക് വർക്കും ആരോഗ്യ പരിപാലന സ്വകര്യങ്ങൾ ലഭ്യമാക്കുക.
  6. പരിസ്ഥിതി മെച്ചപ്പെടുത്തൽ, ശുദ്ധജലം ലഭ്യമാക്കൽ, ശുചിത്വ സ്വക രൂജോഡിൽ, താമസസ്വകര്യം മെച്ചപ്പെടുത്തൽ മുതലായ അടി സ്ഥാന സ്വകര്യങ്ങൾ വർദ്ധിപ്പിക്കൽ.

7. റിസ്ക് കുടുംബങ്ങളിലെ കുട്ടികൾക്ക് വിദ്യാഭ്യാസം ഉറപ്പാക്കുക.
8. സി.ഡി.എസ്. മുഖാന്തിരം പാവപ്പേട്ടവരെ അധികാര വികേ്രണീകരണ പ്രക്രിയയിൽ തദ്ദേശ ഭരണ സമാപനങ്ങൾ വഴി പകാളികളാക്കുക, തുട അനുയവയാണ്.
3. ജനപകാളിത്തന്ത്രോടുള്ള ഭാരിച്ചു നിർമ്മാർജ്ജന പദ്ധതിയ്ക്ക് കേരളം തുടക്കമെടുത്ത്, യുണിസീഫിന്റെ സഹയോഗത്താടെ ആലപ്പുഴ മുനിസിപ്പൽ പ്രദേശത്ത് നടപ്പിലാക്കിയ കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതിയായ യു.ബി.എസ്.പി. മുഖാന്തിരമാണ്. ആലപ്പുഴ മോഡൽ പദ്ധതിയുടെ പാഠ യു.ബി.എസ്.പി. മുഖാന്തിരമാണ്. 1995-ൽ ഈ സംസ്ഥാനത്തെ എല്ലാ മുനിസിപ്പാലിറ്റികളിൽ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന പ്രദേശങ്ങളിലേക്ക് ഈ വ്യാപിപ്പിച്ചു. ആ പരിഷം തന്നെ മലപ്പുറം ജില്ലയിലുള്ള 96 ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് പ്രദേശങ്ങളിലേക്ക് ഈ വ്യാപിപ്പിച്ചു. ഇങ്ങനെ സംയോജിതമായി നടത്തിയ പരീക്ഷണാങ്ങൾക്കു ശേഷം ഒരു ജനപ കാളിത്തത്തനും രൂപപ്പെടുത്തുകയും കുടുംബഗ്രേഡ് പദ്ധതിയിൽ അത് സംയോജിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഈ പദ്ധതിയിൽ കോഴിൽ വരുന്ന പദ്ധതിയാണ് സംബന്ധിക്കുന്നതുകൊണ്ട് മുതൽ 40 പദ്ധതിയുടെ സവിശേഷ തന്റെ: ഇങ്ങനെ കണ്ണെത്തുന്ന 15 മുതൽ 40 പദ്ധതിയുള്ള കുടുംബങ്ങളിലുള്ള ഓരോ സ്ത്രീയെ ഉൾപ്പെടുത്തി പരിയുള്ള അയൽകുടങ്ങളായി സംബന്ധിപ്പിക്കുന്നു. ഈ അയൽകുടങ്ങൾ അഞ്ച് അംഗങ്ങളുള്ള ഓരോ സമിതിയെ രണ്ട് പരിഷക്കാലത്തേയ്ക്ക് വീതം നിരഞ്ഞെന്നുകൂടും. ഈ സമിതി അയിൽക്കും പരിപാടി സംബന്ധിച്ച ചോദതലം (cutting edge) പ്രാദേശികമായി സംബന്ധിപ്പിക്കുന്ന അയൽകുടങ്ങളെ സംയുക്തമായി ജനാധിപത്യ രീതിയിൽ പണ്ഡം യാത്ര/മുനിസിപ്പൽ വാർഡ് തലത്തിൽ ഏറ്റിയവികസന സംഘമായും യാത്ര/മുനിസിപ്പൽ വാർഡ് തലത്തിൽ ഏറ്റിയവികസന സമൂഹവികസന സംഘമായും (സി.ഡി.എസ്) രജിസ്റ്റർ ചെയ്യുന്നു. ഈ ത്രിതല സംബന്ധം പദ്ധതിയുടെ രാജ് സംവിധാനത്തിന്റെ താങ്ങായി വിഭാഗം ചെയ്തിട്ടുള്ളതും, എല്ലാ ഭാരിച്ചു നിർമ്മാർജ്ജന പദ്ധതി കളിൽ സംയോജിപ്പിച്ച നടപ്പിലാക്കുന്നതിനുള്ള വിതരണ തന്നെയും താഴെ തിരികെടുത്തിരിക്കും. (എൻ.എച്ച്.ജി/എ.ഡി.എസ്/സി.ഡി.എസ്).
4. പാവപ്പേട്ടവർക്ക് സംഘടിയ്ക്കാനുള്ള അടിത്തര നൽകുന്നതുമുല്ലം സ്വന്തമായും കുടുംബപരമായും അയൽകുട്ടാളത്തിലും സമൂഹത്തിലും പുരോഗമന കേഷമപ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കാനുള്ള അവസ്ഥയെ കൈവരിക്കുകയും, അത് പരിശീലനത്തിൽ കൂടി കഴിവ് വികസിപ്പിക്കലോ, സാധംതൊഴിൽ കണ്ണെത്തൽ മൂലം സാമ്പത്തിക പുരോഗതി ആർജിക്കലോ തൊഴിൽ മുല്യത്താൽ അടിസ്ഥാന സ്വന്ധന വികസനഫോ കൈയൊക്കാം. പരമ്പരാഗതമായ സംസ്കാരി സഹായത്തിൽ

നിന്നും വ്യത്യസ്തമായി സ്വന്ധായമാണ് കൂടുംബുശ്രീ വിഭാവനം ചെയ്യുന്നത്. ഓരോ കൂടുംബത്തിൽ നിന്നും സമ്പദ്യം ലക്ഷ്യമിട്ട് അങ്ങനെ സാരുപിക്കുന്ന തുക ഉപയോഗിച്ച് പാവഞ്ചുവർ അവർത്തിൽ നിന്നും തെരഞ്ഞെടുക്കുന്ന വരുടെ ആവശ്യങ്ങൾക്ക് വായ്പ് നൽകുന്നതിനും ഉപയോഗിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ കൂടുംബത്തലത്തിൽ ഉണ്ടാകുന്ന ആവശ്യങ്ങൾ സംയോജിപ്പിച്ച് മെക്കോ പ്ലാനായും മേഖലാ സമൂഹത്തലത്തിൽ മിനിപ്ലാനായും തദ്ദേശത്തലത്തിൽ ദാരിദ്ര്യ നിർമ്മാണജോലി സബ്സിപ്ലാനായും മറ്റുള്ളതാണ്.

5. തദ്ദേശരണ സ്ഥാപനത്തലത്തിലുള്ള സാമൂഹ്യവികസന സംഘം (സി.ഡി.എസ്) എല്ലാ അംഗങ്ങളിൽ നിന്നും ശ്രേഖനിക്കുന്ന സമ്പദ്യം കൊണ്ട് സാധ്യക്കളുടെ ഒരു അനുപാതത്തിൽ ബാങ്ക് ആയി പ്രവർത്തിക്കും. ഇതിനെ മറ്റ് വാണിജ്യവാക്കുകൾ സഹായിക്കുകയും അവർക്ക് നബാർഡിൽ നിന്നും പുനർവ്വായ്പ് ലഭിക്കുകയും ചെയ്യും. അടുത്ത അഞ്ച് പരിഷ്കരണ പ്രോജക്ട് പ്രവർത്തനത്തിനായി പ്രതീക്ഷിക്കുന്ന ധനം സാരുപണവും വിനിയോഗവും സംബന്ധിച്ച് പോരം പ്രോജക്ട് റിപ്പോർട്ടിന്റെ പട്ടിക നാനിൽ ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. (അനുബന്ധം-2). മുകളിൽ സൂചിപ്പിച്ച രീതിയിൽ സാരുപിക്കുന്ന ധനം കൊണ്ട് നടത്താൻ ലക്ഷ്യമിട്ടുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ വിശദവിവരം അനുബന്ധം-3-ൽ കൊടുത്തിരിക്കുന്നു.
6. ഈ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ എല്ലാ സബ്സിപിക്കളും ഒഴിവാക്കുന്നു. എന്നാൽ ചെറിയ സ്ഥാപനം വേണ്ടിവരുന്നത് തദ്ദേശരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പദ്ധതി വിഹിതത്തിൽ നിന്നും കണ്ണടത്താവുന്നതാണ്. പദ്ധതിയുടെ വിവിധ ഘടകങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനത്തിന് വേണ്ടി വരുന്ന വാർഷിക ബാധ്യത അനുബന്ധം -4 ആം പ്രത്തിരിക്കുന്നു.
7. ഈ പദ്ധതിയുടെ സംഘടനം രീതിയും ജീവനക്കാരുടെ വിവരവും അനുബന്ധം-5 ആം ചേർത്തിട്ടുണ്ട്.
8. ജീവനക്കാർക്ക് പരിശീലനം നല്കുന്നതിനും ഭരണപരമായ ചെലവുകൾ വഹിക്കുന്നതിലും ഒരു തുടങ്ങുന്നതാണ് സർക്കാരിന്റെ ബാധ്യത. ഇതിന്റെ വാർഷിക വിജ്ഞനം അനുബന്ധം -6 ആം ചേർത്തിട്ടുണ്ട്.
9. മുകളിൽ പ്രതിപാദിച്ച പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കും സംഘടനകൾക്കും ഉപരിയായി തദ്ദേശരണ വകുപ്പിന് പുറമേ, ആരോഗ്യവകുപ്പ്, സാമൂഹ്യക്ഷേമവകുപ്പ്, ശാമഹികസന വകുപ്പ്, കേരള സ്റ്റേറ്റ് ബൈബ്ലൂസി ബോർഡ്, ജലാന്തരീസ്റ്റി തുടങ്ങിയ വകുപ്പുകളുടെയും അന്നാർട്ടിന്റെയും സഹായവും പ്രവർത്തനവും സംയോജിപ്പിച്ച് നടപ്പാക്കാനാണ് പദ്ധതിയിൽ വിഭാവനം ചെയ്യുന്നത്. യൂണിസെപ്പ്, ഫഡ്കോ തുടങ്ങിയ എജൻസികളുടെയും പകാളിത്തവും ലഭ്യമാക്കുന്നതാണ്.

ഗവർണ്ണറുടെ ഉത്തരവിൽ പ്രകാരം

എസ്.എ.വിജയാനന്ദ്
ഗവൺമെന്റ് സെക്രട്ടറി

To

1. ഗവൺമെന്റ് സെക്രട്ടറി, ഫിനാൻസ് ഡിപ്പാർട്ട്മെന്റ്
  2. ഗവൺമെന്റ് സെക്രട്ടറി, ആരോഗ്യ-കൂടുംബകേഷ്മ വകുപ്പ്
  3. ഗവൺമെന്റ് സെക്രട്ടറി, സാമൂഹ്യകേഷ്മ വകുപ്പ്
  4. ഗവൺമെന്റ് സെക്രട്ടറി, ഗ്രാമവികസന വകുപ്പ്
  5. ഗവൺമെന്റ് സെക്രട്ടറി, കൃഷി വകുപ്പ്
  6. ഗവൺമെന്റ് സെക്രട്ടറി, ജലസേചനവകുപ്പ്, etc. etc.

അനുബന്ധം-1

ഭാരിയ്യ നിർജ്ജാർജ്ജന പരിപാടികൾക്ക്
തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾകു കീഴിലുള്ള
പ്രധാന സംവിധാനമെന്ന നിലയിൽ ഗ്രാമപഞ്ചായത്തുകളും/
മുനിസിപ്പാലിറ്റികളും/കോർപ്പറേഷൻസും സി.ഡി.എസ്.
സംവിധാനവും തജിലുള്ള ബന്ധം

ഭാരിയ്യത്തിൽക്കഴിയുന്ന സ്ത്രീകളുടേയും അവരുടെ കുടുംബങ്ങളുടേയും കാര്യത്തിൽ പ്രത്യേക ശ്രദ്ധ നൽകി, തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ സാമ്പ്രദായിക വിഭാഗങ്ങായി പ്രവർത്തിക്കുന്ന സ്ഥാപനങ്ങളാണ് സാമ്പ്രദായിക വികസന സംഘങ്ങൾ അമവാ സി.ഡി.എസുകൾ. വാർഡുകൾ തലത്തിൽ, ദേവലാ വികസന സംഘങ്ങളും (എരിയ ദൈവലാപ്‌ചേൽസ് സ്ഥാപനങ്ങൾ - എ.ഡി.എസുകൾ) അവയുടെ അയൽക്കൂടങ്ങളും ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത്/വാർഡുസമിതിയുടെ ഭാഗമായിരിക്കും. പാവശ്വരവുടെ സാമ്പ്രദായിക സംഘടനകളും തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളും തജിൽ താഴെ വിവരിക്കും പ്രകാരം ജീവത്തായ ബന്ധങ്ങളാണുള്ളത്.

ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത്/വാർഡുസമിതികളും
എ.ഡി.എസുകളും/അയൽക്കൂടങ്ങളും

ഭാരിയ്യ സൗചിക ഉപദേയാർഥി സ്ത്രീകളിലെ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ ഭരണ ഭാരിയ്യമനുഭവിക്കുന്ന കുടുംബങ്ങളിലെ പാവശ്വര സ്ത്രീകളുടെ മാത്രമായ സംഘടനകളാണ് സി.ഡി.എസുകളുടെ കീഴിലുള്ള എ.ഡി.എസുകളും അയൽക്കൂടങ്ങളും. പഞ്ചായത്ത് വാർഡിലെ/കോർപ്പറേഷൻ/മുനിസിപ്പൽ വാർഡിലെ ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത്/വാർഡുസമിതിയുടെ മായി കൈകൊർത്ത് തോഞ്ചാട്ടുതോർ ചേർന്നു എ.ഡി.എസുകൾ/അയൽക്കൂടങ്ങൾ പ്രവർത്തിക്കുന്നു. ഗ്രാമപ്രോഗ്രാമങ്ങളിൽ 15 മുതൽ 30 വരെയും പട്ടണപ്രദേശങ്ങളിൽ 20 മുതൽ 40 വരെയും പാവശ്വര കുടുംബങ്ങളാണ് ഓരോ അയൽക്കൂടത്തിലുമുണ്ടാകുക.

സർവ്വ വഴി വാർധ്യത്വത്തിൽ കണ്ടത്തുന്ന കുടുംബങ്ങൾ ഇരുടെ ലിസ്റ്റ് ഗ്രാമസഭയുടെയും വാർധ്യസമിതിയുടെയും ഉദ്ദേശക്കുള്ളൂ. ലിസ്റ്റിൽ എന്നെക്കിലും അപാകത ഗ്രാമസഭ/വാർധ്യസമിതി കണ്ടത്തിയാൽ തെറ്റ് ചുണ്ടിക്കാട്ടി വേണ്ടിവന്നാൽ അയൽക്കുട്ടത്തിൽ വീണ്ടും സർവ്വ നടത്തിപ്പോലും, അത് പരിഹരിച്ച് വീണ്ടും സൗഖ്യക്കാനായി എ.ഡി.എസിലേക്ക് തിരിച്ചുയയ്ക്കാൻ കഴിയും. വാർധിന്റെ സമ്പൂർണ്ണ സർവ്വയാണ് നടത്തേണ്ടത്. എ.ഡി.എസിന്റെ ഉഴുവൻ പ്രദേശത്തെയും സർവ്വ പുർത്തിയാക്കിയ രേഖയേ എ.ഡി.എസ്. രൂപീകരിക്കാവും. ഒരു എ.ഡി.എസിന് നന്നിൽ കുടുതൽ അടുത്തു സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന വാർധ്യകൾ ഉണ്ടാകാം. എന്നാൽ പാവ ഷട്ട് കുടുംബങ്ങളുടെ വാർധ്യത്തിൽച്ചും എ.ഡി.എസ്. തിരിച്ചുമുള്ള സമാഹരിത ലിസ്റ്റ് എജക്കാപനനിയന്ത്രണാവലോകനസമിതിക്ക് നൽകേണ്ടതുണ്ട്. അംഗീകരിച്ച ലിസ്റ്റിന്റെ പകർപ്പ്, പഠായത്തിനും/ഉന്നിസിഷ്ടലിസ്റ്റിക്കും/കോർപ്പറേഷനും പകാളിത്തമുള്ള വകുപ്പുകൾക്കും എജൂസികൾക്കും ബാകുകൾക്കും നൽകേണ്ടതും പാവ ഷട്ട് വരുത്തിയായി ഈ എജൂസികളുംവകുപ്പുകളും ഉറുപും നൽകുന്ന സേവനങ്ങളും അനുസാരിക്കളും ലിസ്റ്റിലുള്ള ദരിദ്രകുടുംബങ്ങൾക്കായി നൽകേണ്ടതാണ്. ദാരിദ്ര്യനിർജ്ജരുന്ന പരിപാടികൾ പ്രകാരമുള്ള സഹായങ്ങളും പ്രയോജനങ്ങളും ഈ ലിസ്റ്റിൽ ഉള്ള കുടുംബങ്ങൾക്കായിരിക്കണം.

തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളാൽ ഉള്ളിവളർത്തപ്പെടുകയും സംരക്ഷിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്ന പുർണ്ണ സ്വയംഭരണാവകാശമുള്ള സ്വയംസ്ഥായ ഗ്രൂപ്പുകളാണ് അയൽക്കുടങ്ങൾ. പാവ ഷട്ട് കുടുംബങ്ങൾക്ക് ഉള്ളാൽ നൽകി വാർധിൽ തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ നടപാടുന്ന ദാരിദ്ര്യവിഭാഗങ്ങൾക്കുള്ള എല്ലാ വനിതാക്കൾ പ്രവർത്തനങ്ങളും ഇതരവികസന യത്തനങ്ങളും സി.ഡി.എസും അവയുടെ എ.ഡി.എസുകളും/അയൽക്കുടങ്ങളും ഉദ്ദേശിക്കിക്കും.

സ്ത്രീകൾക്കും കുട്ടികൾക്കും ഉള്ളാൽക്കാടുതൽ, പാവ ഷട്ട് വർക്ക് അധികാരജോഷി നൽകുന്നതിനും അവരുടെ ജീവിതത്തുണ്ടെന്ന മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനും വേണ്ടി ഗ്രാമസഭയുടെ/വാർധ്യസമിതിയുടെ ആഭിമുഖ്യത്തിലുള്ള വികസനാദ്യോഗായിരിക്കും എ.ഡി.എസുകൾ/അയൽക്കുടങ്ങൾ. എന്നിരിക്കിലും എക്കാപനാവലോകന സമിതി ഓരോ

വാർധിനുംബാധിരിക്കും. താഴോട്ടുള്ള അധികാര വികേന്ദ്രീകരണ പ്രക്രിയയിൽ ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത്/മുനിസിപ്പാലിറ്റി/കോർപ്പറേഷൻ കൈകൊള്ളുന്ന നടപടികളുടെ തുടർച്ചയാണ് സി.ഡി.എസ്. വാർധിലെ എ.ഡി.എസുകളുടെ/അയൽക്കുടങ്ങളുടെ രൂപവത്കരണം. ഭാരിപ്രയ നിർബാർജ്ജന പരിപാടികളുടെ നിർവ്വഹണത്തിനുള്ള വിശ്വസനീയമായ ഒരു പ്രധാന സംവിധാനമായി തദ്ദേശ ഭരണമാപനങ്ങൾ ഇവയെ വികസിപ്പിച്ചുകൊണ്ടുണ്ട്. സി.ഡി.എസ്. നിയമാവലിയിൽ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ള നടപടിക്രമങ്ങളിൽ പാവശ്വട്ട കുടുംബങ്ങളെ കണ്ടതുന്നതിന് മതിയായ സഹായം പണ്ണായത്ത് സി.ഡി.എസ്. കോ-ഓർഡിനേറ്റർക്കും കമ്മ്യൂണിറ്റി ഓർഗാനൈസേഷൻമാർക്കും ഗ്രാമസഭ/വാർഡ്യൂസ്ചീഫി നൽകേണ്ടതുണ്ടാണ്. സി.ഡി.എസ്. നിയമാവലിയിലെ നിർദ്ദേശങ്ങൾ അനുസരിച്ച് സി.ഡി.എസ്/എ.ഡി.എസ്/ അയൽക്കുടങ്ങൾ ആദ്യമായി രൂപീകരിക്കുന്നതിന് പാവശ്വട്ടവരെ കണ്ടതുന്നതിനും അയൽക്കുടങ്ങൾ എ.ഡി.എസുകൾ രൂപീകരിക്കുന്നതിലും സഹായിക്കുന്നതിനും അവരെ പരിശീലിപ്പിക്കുന്നതിനും പണ്ണായത്ത് സി.ഡി.എസ്. കോ-ഓർഡിനേറ്റും കമ്മ്യൂണിറ്റി ഓർഗാനൈസേഷൻമാരും ഗ്രാമസഭയിലെ വോളന്റീയർമാർക്കും റിംഗാഴ്സ് പേരുപ്പണിസിനും പകാളിത്തം. നൽകേണ്ടതാണ്. തുടർന്നുള്ള അയൽക്കുട്ട, എ.ഡി.എസ്, സി.ഡി.എസ് ആയിട്ടു ഗ്രാമസഭ-വാർഡ് സമിതിയുടെ ബന്ധം സജീവമാക്കണം.

വാർഡ്യൂതല എകോപനാവലോകന സമിതി

തന്റെ വാർധിലെ എ.ഡി.എസുകളുടെ/അയൽക്കുടങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ എകോപിപ്പിക്കുന്നതിനും അവലോകനം ചെയ്യുന്നതിനും ഓരോ വാർഡിലെയും അംഗത്വില്ലെൻ്റെ/കൗൺസിലറുടെ അഭ്യക്ഷതയിൽ വാർഡ്യൂതല എകോപനാവലോകന സമിതി ഉണ്ടായിരിക്കും. എ.ഡി.എസ്. ചെയർപേഴ്സൺ ആയിരിക്കും സമിതിയുടെ കൺവീനർ. അതുപെടെ പ്രദേശത്തെ കമ്മ്യൂണിറ്റി ഓർഗാനൈസേഷൻ, അയൽക്കുടങ്ങത്തില്ലെൻ്റെ പ്രസിഡന്റ്, കമ്മ്യൂണിറ്റി വോളന്റീയർമാർ, ആക്സിലറി നഴ്സ്, ചീയർമൈഡ്, അംഗൻവാടി വർക്കർ, സാക്ഷരതാ പ്രവർത്തകൾ തുടങ്ങിയവർ സമിതിയിലെ അംഗങ്ങളായിരിക്കും. സർക്കാർ അംഗീകരിച്ച സി.ഡി.എസ് നിയമാവലിയിലെ വ്യവസ്ഥകൾ അനുസരിച്ച് പ്രവർത്തിക്കേണ്ട, പാവശ്വട്ട സ്വത്തീകരിക്കുന്ന സാമ്പത്തിക സംഘടനകൾ വഴി, ഭാരിപ്രയ നിർബാർജ്ജന പരിപാടികൾ നടപാട്ടുന്നതിനുള്ള സഹായവും മാർഗ്ഗ നിർദ്ദേശവും സമിതി നൽകും.

ആറുംബാസത്തിലോരിക്കലെക്കിലും ദയാഗം കൃട്ടുന്ന സമിതി എ. ഡി.എസുകളുടെ/അയൽക്കൃതങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനം സുക്ഷ്മാവലോകനം ചെയ്യും. എ.ഡി.എസുകളുടെ/അയൽക്കൃതങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ സംബന്ധിച്ച് ഒള്ളത്രേഖ്യത്തിൽ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ള പ്രകാരം അറിയാനുള്ള അവകാശം ഗ്രാമസഭ-വാർഡ് സമിതികൾക്കുണ്ട്. തദ്ദേശനേതാപനം സി.ഡി.എസിന് നൽകുന്ന ഫലികൾ വിനിയോഗം അവലോകനം ചെയ്യാനും അവകാശം ഉണ്ട്. സമിതി, എ.ഡി.എസുകൾ/അയൽക്കൃതങ്ങൾ അഭിമുഖീകരിക്കുന്ന പ്രശ്നങ്ങൾ പരികുകയും അവയെ സഹായിക്കുന്നതിനുള്ള ശുപാർശകൾ തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് നൽകുകയും ചെയ്യും. എ.ഡി.എസുകളുടെ/അയൽക്കൃതങ്ങളുടെ വിഭവാടിത്തര പോഷിപ്പിക്കുന്നതിന് പദ്ധതിയായതുകളുടെയും/നഗരസഭയുടെ ഇതര ഏജൻസികളുടെയും സേവനങ്ങളും വിഭവങ്ങളും സമന്വയിപ്പിക്കുന്നതിൽ സമിതി സഹായിക്കുന്നതാണ്. എന്തെങ്കിലും കുറവുകളോ അപാകതകളോ വാർഡുകളിലെ സമിതിയുടെ ശ്രദ്ധയിൽപ്പെട്ടാൽ വേണ്ട പരിഹാരങ്ങൾ സ്ഥാപിതം അവ ഗ്രാമസഭ-വാർഡുകളിൽ എ.ഡി.എസിൽ/അയൽക്കൃതങ്ങളുടെ ശ്രദ്ധയിൽ കൊണ്ടുവരുന്നതാണ്. എ.ഡി.എസ്/അയൽക്കൃതങ്ങൾ ഈ പരിഹാര നിർദ്ദേശങ്ങൾ പരിശീലിച്ച് അനുഭയം ഇല്ലായ നടപടികൾ എടുത്തു ഇക്കാര്യം അറിയിക്കുന്നതുമാണ്. എ.ഡി.എസിന്/സ്വയംഭരണാവകാശവും സ്വാത്രത്യേത്താട പ്രവർത്തികാൾ ഗ്രാമസഭ-വാർഡുകളിലെ സമിതി, അവയെ സംരക്ഷിക്കുകയും പിന്തുണയ്ക്കണമെന്നും.

പദ്ധതിയത്ത്/പട്ടണം/നഗരത്തിലെ ഏകോപനാവലോകന സമിതി

പദ്ധതിയത്ത് പ്രസ്തിയൽക്കൂട്ട്/ചുനിസിപ്പൽ ചെയർമാൻ/ഭേയറുടെ അഭ്യക്ഷതയിൽ പദ്ധതിയത്ത്/പട്ടണത്തിലെ ഏകോപനാവലോകന സമിതിയുമുണ്ടാക്കും. പദ്ധതിയത്ത്/പട്ടണം, പ്രസ്തിയൽക്കൂട്ട്/ചുനിസിപ്പൽ ചെയർമാൻ/ഭേയർ, പദ്ധതിയത്ത് സെക്രട്ടറിയുടെ/ചുനിസിപ്പൽ സെക്രട്ടറിയുടെ/കോർപ്പറേഷൻ സെക്രട്ടറിയുടെ സഹായത്താട ഏകോപനാവലോകന സമിതിയുടെ ദയാഗം സി.ഡി.എസ്. നിയമാവലി പ്രകാരം വിളിച്ചു കൂട്ടുന്നതാണ്. സമിതിയിലെ അംഗങ്ങൾ സി.ഡി.എസ്. നിയമാവലിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളവരായിരിക്കും. തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ കൂടി, നബാർഡ്, ഹബ്ബേക്കാ, യുണിസെപ്പ് തുടേ സർക്കാരുകളും വികസന ഏജൻസികളും ചെറുമായി കൂട്ടുചേർന്ന് ഗ്രാമ-നഗരസഭകളുടെ

സി.ഡി.എസ്. സംവിധാനത്തിലുടെ സംസ്ഥാന സർക്കാർ നബഷാകുന്ന ഭാരിപ്രയ നിർഝാർഖജന ശിഷ്ടൻ പദ്ധതി (ശിഷ്ടൻ പ്രോജക്ട്) യുടെ നിർവ്വഹണത്തിനുവേണ്ട സഹായവും റാറ്റീ നിർദ്ദേശവും സി.ഡി.എസിന്, ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത്-നഗരസംഘകോപനാവലോകന സമിതി നൽകും. സംസ്ഥാനത്തെ ഭാരിപ്രയനിർഘാർഖജന ശിഷ്ടൻ നിർദ്ദേശിക്കുന്ന റാനെജേംസ് വിവരങ്ങൾവേരത്തെ (എം.എഫ്.എസ്) സംവിധാനത്തിൽ കൂടി, സി.ഡി.എസിന്റെയും എ.ഡി.എസിന്റെയും പ്രവർത്തനം സംബന്ധിച്ച് വിവരങ്ങൾ അറിയാനുള്ള അവകാശം സമിതിയുടെ സംബന്ധിച്ചും, തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങൾ സി.ഡി.എസിന് നൽകുന്ന ഘണ്ടിന്റെ വിനിയോഗം വില തിരുത്തുന്നതിനും പ്രവർത്തനങ്ങൾ സുക്ഷ്മ നിരീക്ഷണം നടത്തുന്നതിനും സമിതിക്ക് അധികാരഭൂണ്ടായിരിക്കും. സി.ഡി.എസ്/എ.ഡി.എസ് അഭിമുഖീകരിക്കുന്ന പ്രശ്നങ്ങൾ ഈ സമിതി പറിക്കുകയും പരിഹാര ചാർഡുങ്ങൾ കണ്ടുപിടിച്ച് അവയിൽ തീരുമാനമെടുക്കുന്നതിന് തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനത്തിന് സമർപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും. ഭാരിപ്രയത്തിനെതിരെ പ്രത്യേക ശ്രദ്ധയിൽ ആഞ്ഞടക്കകുന്നതിന് സഹായകമായ തരത്തിൽ വിവിധ സേവനങ്ങളും വിവിധ റിംബേഡിഷൻ സമാഹരിക്കുന്നതിനുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങളും സമിതി ഒരുമാട്ടു വയ്ക്കും. നിർദ്ദേശങ്ങളുടെ അഭാവം ലംഘനമോ ഏതൊക്കിലും സമിതിയുടെ ശ്രദ്ധയിൽപ്പെട്ടാൽ സമിതി അത് എ.ഡി.എസിന്റെ/സി.ഡി.എസിന്റെ ഒന്നിലെത്തിക്കുകയും എ.ഡി.എസ്/സി.ഡി.എസ് അത് ഉടൻ പരിഗണിച്ച് അനുഭയാജ്ഞയായ നടപടി കൈകൊണ്ട് വിവരം ധ്രൂവകാലം സമിതിയെ അറിയിക്കൊണ്ടതുമാണ്. എല്ലാ അർത്ഥത്തിലും പാവശ്ശട സ്റ്റ്രീകളുടെ സാമൂഹിക സംഘഘാത സി.ഡി.എസിന്റെ സ്വയംഭരണാവകാശവും സ്വാത്രന്ത്ര്യവും സംരക്ഷിക്കുന്നതിന് തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനത്തിലുള്ള ഈ സമിതി ഔദ്യോഗിക നിലകൊള്ളുന്നതാണ്.